

Mozart, Schubert i Hemingway, entre altres, han deixat obra per acabar

L'obra inacabada

Les obres d'art incabades tendeixen a reflectir, millor que les concloses, la imprevisibilitat de l'existència.

El protagonista d'una deliciosa novel·la del britànic J.L. Carr es dedica professionalment a la paradoxal tasca de despintar les empremtes del temps per deixar al descobert antigues pintures murals. Aquesta activitat restauradora provoca en el *despintador* un vell procés d'identificació amb l'anònim autor del mural ocult. L'artesà s'imagina l'artista enfilat a l'entarimat, just en la mateixa posició que ara ell es veu obligat a adoptar, però treballant en el procés contrari. Sent el seu alè el clatell mentre la ferum dels líquids restauradors deixa pas a la sentor de la pintura. Només el temps els separa, però aquesta magni-

tud esdevé de mica en mica inestimable, fins gairebé desaparèixer.

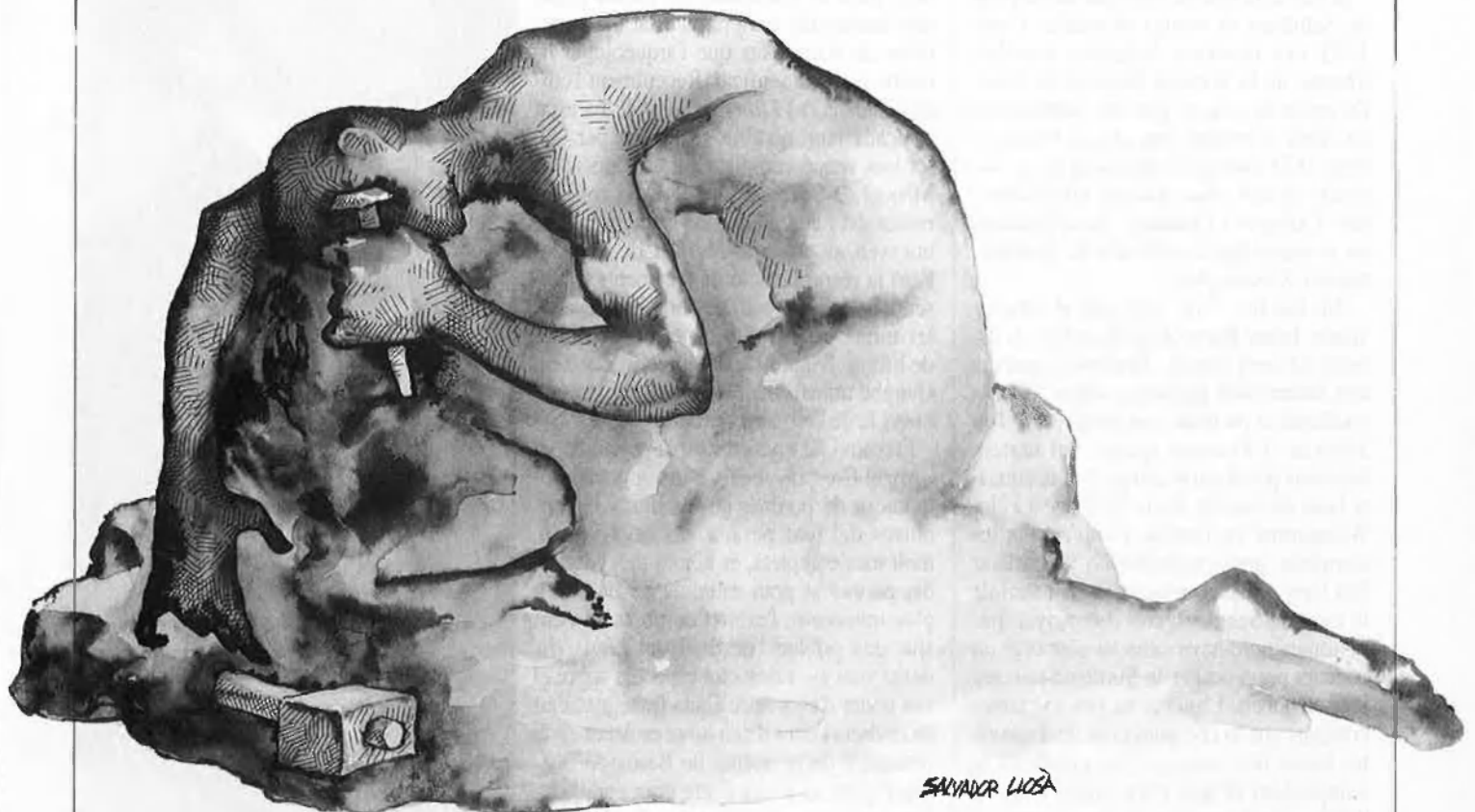
El cas concret que descriu *A Month in the Country* adquireix sobtadament una dimensió nova. L'escena bíblica que l'artesà fa aparèixer treballósament oculta una sorpresa. Per alguna estranya raó, l'obra de l'artista roman inacabada. L'artesà, bon coneixedor dels diversos estils dels anònims pintors de la zona, descobreix astorat que una mà maldestra –tal vegada un ajudant– va haver de completar precipitadament els darrers detalls del fresc. La imatge se'n ressent força, de la poca traça de l'intrús, i l'artesà, ofès per la troballa, no acaba d'entendre la desídia del mestre.

Cap al final d'*A Month in the Country*,

Carr ens fa participants de la sensacional conclusió del seu personatge. Quan ja resten pocs centímetres quadrats de mural per descobrir i la vida de l'artesà s'enca mina notablement cap a una nova etapa nòmada, una mirada casual des de l'entarimat li fa descobrir amb certesa el motiu de l'obra inacabada: l'anònim autor va caure. Les pedres de l'ermita prenen una nova dimensió, molt més amenaçadora i el mural adquireix una força tràgica inusitada.

MÚSICA QUE ESDEVÉ SILENCI

La divulgació lluminosa del cinema s'ha encarregat de popularitzar la misteriosa

visita que Wolfgang Amadeus Mozart va rebre el mes de juliol de 1791. El sinistre intrús li encarregà la composició d'una missa de rèquiem que havia de resultar letal per a Mozart, ja malalt. Conten que el genial músic va patir un procés obsessiu que el portà a identificar aquella missa de difunts amb la pròpia mort. El magnífic resultat d'un encàrrec tan tràgic és el *Rèquiem en re menor* inacabat de Mozart. Sembla que la mà maldestra, en aquesta ocasió prou eixerida, fou la de Franz Sussmayer.

Els estudiosos li atribueixen la composició completa dels tres últims temps de *Rèquiem* ("Sanctus", "Benedictus" i "Agnus Dei"), l'orquestració de set temps més i la conclusió del "Lacrimosa", del qual Mozart només va deixar escrits els vuit primers compassos. De fet, Mozart va perdre el coneixement en plena composició del "Lacrimosa" només deu hores abans de morir. Sussmayer, a qui no se li coneix cap obra important, va esdevenir el mèdiom de la composició automàtica de Mozart. Després resultà que l'enigmàtic visitant era el comte Franz Von Walsegg, que desitjava fer-se passar per l'autor de l'obra i pensava estrenar-la en els funerals de la seva esposa. Un excel·lent inductor de l'obra inacabada que posaria fi la vida de Mozart.

El cas de la famosa simfonia incompleta de Schubert és menys dramàtic. L'any 1823 van nomenar Schubert membre d'honor de la Societat Musical de Graz. En prova de la seva gratitud, Schubert es va oferir a dedicar una obra a l'entitat i l'any 1824 entregà al president de la Societat —el seu amic Anselm Hüttenbrenner— l'*Allegro* i l'*Andante* d'una simfonia en *si menor* que esdevindria la Simfonia número 8 incompleta.

No fou fins l'any 1865 que el director vienès Johan Hervey la descobrí i la estrenà tal com estava. Aleshores s'encetà una interessant polèmica sobre la seva conclusió, a partir de nou compassos d'un *Scherzo* i diversos apunts del mateix Schubert per al tercer temps. Sobre aquesta base els músics Niels W. Gade i Fèlix Weingartner va intentar *completar* la incompleta, però l'escàndol no va esclatar fins l'any 1928. Aprofitant el centenari de la mort de Schubert, una companyia gramofònica nord-americana va convocar un concurs per a acabar la Simfonia número 8 de Schubert. L'anunci va suscitar tantes crítiques que la companyia al final canvià les bases del concurs i tot quedà en la composició d'"una obra amb l'estil de Schubert en homenatge al compositor".

LES OBRES PÒSTUMES

Tots els creadors viuen en un món envoltat d'obres en diverses fases d'inacabament. La diversa índole dels suports que contenen les creacions plàstiques, literàries o musicals permet que la part inferior dels icebergs individuals i col·lectius arribi algun dia a la llum. Com abans, la mort és l'únic element clau que tallarà el cordó vital que el creador manté amb la seva obra. Les transformacions en la pedra només cessaran quan desaparegui el seu escultor.

En l'àmbit literari, els volums pòstums van plagats d'una parafèrnia heterogènia i moltes vegades impubliable. El cop de *marketing* que significa la desaparició d'un autor important provoca l'aparició de manuscrits, mecanoscrits o disquets de difícil classificació. I una de les troballes més habituals són les obres inacabades.

S'han publicat novel·les inacabades de Hemingway de la mateixa manera que als Estats Units es comercialitzen canyes de pescar amb el nom del vital escriptor nord-americà. Però també s'han publicat textos tan paradigmàtics del gènere com les delicioses *Pregàries ateses* de Truman Capote o el fantàstic *Llibre del desfici* de Fernando Pessoa.

De Pessoa cal dir que gairebé tota la seva obra és inacabada. El famós bagul dels manuscrits sempre ha estat un contenidor de documents que l'arqueologia literària ha de classificar. Recentment l'edició catalana del *Llibre del desfici* ha estat criticada amb notable virulència per "no ser una versió completa". La traducció de Manuel de Seabra i Vimala Devi conté la meitat del material que els estudiosos atribueixen al projecte-*Desfici* de Pessoa. Però la recombinació de fragments representa una lícita opció de completar una de les millors obres que conté aquest llibre de llibres. Seabra-Devi ho aconsegueixen. Gairebé transformen el vast dietari en una novel·la de l'esquerp Bernardo Soares.

En canvi, al traductor espanyol de l'obra —Angel Crespo— cedeix a la temptació voluptuosa de perdre's en els límits inconclusos del text pessoà. La seva versió, molt més completa, és alhora més inacabada, perquè al gran estudiós de Pessoa li plau transmetre l'exèrcit de punts suspensius que poblen l'original del *Livro do desassossego* i fins i tot especula sobre el seu poder d'evocació. Cada frase inacabada nodreix l'obra d'una nova esclatxa en la percepció de la realitat de Bernardo Soares. De fet, es tracta d'una gran paradoxa: com més esclatxes visibles anem desco-

brint més a prop som de la realitat. La vida és plena d'aquestes esclatxes que ens tatonen la percepció racional.

No cal dir que la vida és inacabada per definició perquè la mort només és possible si algú la certifica. Per això, l'obra inacabada per excel·lència és la documentació de les nostres vides: la història.

LA SOLUCIÓ AL CAS SUBIRACHS

Potser l'obra inacabada més paradigmàtica del nostre univers sigui la *Sagrada Família* barcelonina. Gaudí gairebé n'acabà el disseny, però el suport arquitectònic és un dels més temibles a l'abast dels creadors. De tots és coneguda la penetració social del caràcter *inacabable* d'aquest temple expiatori. Les generacions se succeeixen i l'enigma col·lectiu es manté amb fermesa.

La intromissió divina de les escultures de Subirachs ha aixecat una sorollosa polèmica que aquest més de juliol substituirà les serps d'estiu a les planes culturals dels diaris. La gent de la revista *Artics* proposa un acte d'oprobri general vers l'obra de Subirachs des de l'elegant ús de l'insult i la desqualificació. La tribuna d'insultadors automàtics serà instal·lada al davant de la façana del Temple, i els participants requerits a esmolar l'enginy desqualificador hauran de pujar-hi a desbravar-se públicament.

Un acte obert d'aquesta naturalesa no pot ser altra cosa que un presagi. Ben segur que l'obra de Subirachs, en el seu afany completador, acabarà inacabada. Ho augura la seva relació mental amb l'autor del Temple, la magnitud de la seva tragèdia i el ressò que la seva obra té en els parroquians perifèrics de la Sagrada Família.

L'enigma, a hores d'ara, és la via de les escultures de Subirachs per a accedir a la categoria d'inacabades. Tal vegada la via Arreola (l'escriptor mexicà Juan José Arreola passà mitja vida transformat a la baixa el seu *Confabulario* en els models D. base, C. total i C. definitivo); potser la via Who Lewis (és coneguda la flaca dels nois de Roger Daltrey per destruir les seves guitarres elèctriques dalt de l'escenari, com també la perillosa piromania del gran Jerry Lee Lewis); o l'elegíaca via Mozart (només cal encarregar-li un Rèquiem). La qüestió és que Subirachs sembla voler passar a la posteritat com el gran descobridor de la lletgesa plàstica dels braços perduts de la Venus de Milo.

Màrius Serra i Roig